

Adviesnota IHBV

Hoogbegaafdheid en een fysieke beperking

29-03-2022

instituut
hoogbegaafdheid
volwassenen

Sanaa Bouaroua, Maartje Meerholz, Marin Plas, Jelline van der Ploeg
Toegepaste Psychologie, Hanzehogeschool Groningen

Adviesnota IHBV

Hoogbegaafdheid en een fysieke beperking

29-03-2022

Opdrachtgever: Noks Nauta

Begeleidende docent: Rosa Lageveen

Voorwoord

Het is nu ruim twee maanden geleden dat wij benaderd zijn door Noks Nauta, met de vraag of wij een aanvullend advies konden bieden wat betreft de ervaringen van hoogbegaafden die tegelijkertijd een fysieke beperking hebben. Noks is ere-bestuurslid van stichting IHBV (Instituut Hoogbegaafdheid Volwassenen). Samen met andere vrijwilligers van de stichting biedt ze kennis en activiteiten en organiseert ze projecten voor een ieder die geïntereseert is in hoogbegaafdheid.

Wij, vier tweedejaars studenten Toegepaste Psychologie, hebben met plezier aan dit advies gewerkt. Ondanks dat het niet altijd even gemakkelijk was om aan dit project te werken, zijn we toch tot een mooi eindadvies gekomen en kijken we positief terug op het project.

Graag willen wij Rosa Lageveen bedanken voor haar coaching en flexibiliteit. Het was fijn om haar als begeleidende docent te hebben. Ook willen we Noks Nauta en Monique Schilders bedanken, die in het proces met ons mee hebben gedacht. Verder willen we onze respondenten bedanken voor het mogen afnemen van interviews.

Het document is een adviesnota. Dit houdt in de totstandkoming van een eindadvies inclusief het advies zelf, over het welzijn van hoogbegaafden met een visuele of auditieve beperking. We wensen u veel leesplezier toe.

Groningen, 29 april 2022

Samenvatting

In samenwerking met het IHBV (Instituut Hoogbegaafdheid Volwassenen) zijn wij als tweedejaars studenten Toegepaste Psychologie betrokken bij een maatschappelijk vraagstuk binnen het onderwerp 'hoogbegaafdheid met een fysieke beperking'.

Wat dit onderwerp interessant maakt is dat er nog weinig onderzoek naar gedaan is, en dat er dus nog weinig bekend is over eventuele problemen en obstakels die kunnen komen kijken bij hoogbegaafdheid in combinatie met een visuele of auditieve beperking. Wat deze obstakels en problemen kunnen zijn hebben we onderzocht doormiddel van interviews met ervaringsdeskundigen.

Wij vroegen ons af wat de ervaringen van hoogbegaafden met een fysieke beperking zijn. Verschilende interviews zijn met elkaar vergeleken, overeenkomstige obstakels in kaart gebracht, en daar is de interventie uiteindelijk op gericht. Vragen die tijdens de interviews aan bod zijn gekomen zijn:

- Wat betekent dit voor een plek in de maatschappij?
- Hoe heeft dit invloed op de persoonlijkheid?
- Welke rol speelt het zelfbeeld hierin?

De interventie is tot stand gekomen door als projectgroep te brainstormen over verschillende mogelijke oplossingen. Daarbij is op een rijtje gezet welke interventies realiteit gemaakt kunnen worden en welke geschrapt moeten worden. De uiteindelijke interventie leest u in hoofdstuk 3 van deze adviesnota.

Inhoud

1. De opdrachtgever	6
1.1 Probleembeschrijving	6
1.1.1 Doelstelling	8
1.1.2 Methode	8
2. Het procesmodel	10
2.1 De toelichting	11
2.1.1 Het proces van erkenning de cliënten (Roze)	11
2.1.2 De ontwikkeling van eenzaamheid (Blauw)	11
2.1.3 De denkwijze van cliënt en hulpverleners (Groen)	11
2.1.4 De hulpverleners (Oranje)	12
2.2 Afwegingstabel	12
2.2.1 Erkenning	13
2.2.2 Zelfontwikkeling	13
2.2.3 Groeiend denkkader	13
2.2.4 Hulpverlening	13
3. De interventie	14
3.1 Het project	14
3.1.1 De doelgroep	14
3.1.2 Gewenste effect	14
3.2 Het voorstel	15
3.2.1 Voorstel evaluatie	16
Literatuurlijst	17
Bijlages	18
Bijlage 1 Topiclijst diepte-interview	18
Bijlage 2 Brochure	19
Bijlage 3 Vragenlijst Evaluatie	20

1. De opdrachtgever

Het Instituut Hoogbegaafdheid Volwassenen (IHBV), is een kennis-, project- en netwerkorganisatie die het leefklimaat van hoogbegaafde volwassenen wil verbeteren. Het is een stichting volledig gedragen en opgericht door vrijwilligers. Het IHBV is opgericht op 23 april 2010 en is per 1 januari 2013 erkend als 'Algemeen Nut Beogende Instelling' (ANBI). Ze zijn landelijk actief en organiseren HB-Cafés door het hele land en in Vlaanderen. Het IHBV heeft geen vaste vestiging. Door heel Nederland zijn vrijwilligers aan het werk voor de stichting. De organisatie bestaat uit 11 bestuursleden en 6 vrijwilligers.

Noks Nauta, ere-bestuurslid van stichting IHBV is bedrijfsarts niet praktiserend en arbeids- en organisatiepsycholoog en medeoprichter van het IHBV. Ze werkt sinds 2001 aan deskundigheidsbevordering omtrent hoogbegaafdheid bij professionals, zoals psychologen en artsen. Verzamelt (via onderzoek) en verspreidt (middels artikelen, presentaties en workshops) kennis over hoogbegaafdheid bij volwassenen. In samenwerking met andere auteurs publiceerde ze onder andere 'Ongeleide projectielen op koers. Over werken en leven met hoogbegaafdheid' (2007) en 'Hoogbegaafde pubers. Onderweg naar hun toekomst' (2012).¹

De visie van het IHBV bestaat ondermeer uit: het verzamelen van informatie en kennis omtrent hoogbegaafdheid in het algemeen en hoogbegaafde volwassenen in het bijzonder; het opzetten van netwerken, waarbinnen hoogbegaafde volwassenen met gelijkgestemden kunnen bouwen aan acceptatie, bewustwording en ontplooiing van hun talenten en het wegnemen van vooroordelen; het opzetten en uitvoeren van projecten. Dit kunnen zowel onderzoeks- als implementatie (praktijk) projecten zijn.

De missie van het IHBV is het verbeteren van het leefklimaat van hoogbegaafde volwassenen, zodat hun talenten beter tot ontplooiing kunnen komen, dit kan door middel van: het bevorderen van positieve acceptatie van hoogbegaafdheid bij hoogbegaafde volwassenen zelf en in de maatschappij; het wegnemen van vooroordelen over hoogbegaafdheid; kennis over hoogbegaafde volwassenen te verzamelen, bewerken, beschikbaar maken en verspreiden door meer wetenschappelijk onderzoek naar hoogbegaafdheid bij volwassenen te stimuleren, initiëren en financieren.

1.1 Probleembeschrijving

Om tot de probleembeschrijving te komen, is er deskresearch gedaan en heeft er een intakegesprek plaatsgevonden met Noks Nauta, die bijgestaan werd door Monique Schilders, hulpverlener en betrokkene bij het IHBV. In dit hoofdstuk wordt op basis van die informatie het probleem beschreven volgens 'de 6 vragen voor het opstellen van een probleemstelling' van Buunk en Dijkstra (2014).

Wat is het probleem?

Mensen die hoogbegaafd zijn voelen zich veelal anders dan anderen omdat zij een andere denkwijze en manier van doen hebben. Mensen die dan ook nog eens een fysieke beperking hebben, zoals een auditieve of een visuele beperking, hebben het helemaal lastig. Af en toe komen er vragen van hoogbegaafden met een fysieke handicap bij het IHBV. Zij hebben vaak het gevoel dat zij alleen staan. Door de fysieke beperking kan de hoogbegaafdheid er heel anders uit zien dan bij anderen. Ook vertellen zij dat het goed zou zijn als er in instellingen en bij professionals meer kennis zou komen over hoogbegaafdheid, omdat de hoogbegaafde cliënten niet goed worden begrepen en dus hun potentieel niet kunnen benutten.

---

¹ <https://ihbv.nl/ihbv/organisatie-2/>

Waarom is het een probleem?

Het is een probleem omdat mensen die hoogbegaafd zijn en daarnaast ook een fysieke beperking hebben (auditief of visueel) zich afgezonderd voelen. Uit de diepte-interviews die gevoerd zijn hebben meerdere respondenten aangegeven zich alleen te voelen in hun beperking in combinatie met het hoogbegaafd zijn. De buitenwereld snapt hen niet op de manier die zo hopen. Dit kan erg vervelend zijn voor deze personen, en ook invloed hebben op iemands zelfbeeld en wereldbeeld.

“Het zelfbeeld in combinatie met het mee willen doen in de maatschappij kan voor problemen zorgen, omdat zij zich hier niet passend voelen. En doordat zij zich niet passend voelen doet dit weer iets met het zelfbeeld van een hoogbegaafde. Zo komt een hoogbegaafde vaak terecht in een visuele cirkel waarbij ernstige depressie op de loer ligt en ook suïcidale gedachten.” – Monique Schilders (2021, uit het intakegesprek)

Voor wie is het een probleem?

De doelgroep van het probleem is een ieder die te maken heeft met hoogbegaafdheid in combinatie met een auditieve of visuele beperking. Dit zijn uiteraard personen die dit zelf ondergaan, maar ook hulpverleners, familieleden en de sociale kring van deze personen. De aanbeveling in deze adviesnota is voornamelijk geschreven voor personen die hoogbegaafd zijn en een fysieke beperking hebben én voor hulpverleners in dit vakgebied. Goed onderzoek is hiervoor belangrijk om betrouwbare informatie te verspreiden. Via de stichting IHBV is er contact gelegd met personen die in deze categorie vallen.

Wat zijn de mogelijke oorzaken?

De combinatie van slechthorendheid of slechthoortheid en hoogbegaafd zijn kan voor problemen zorgen. Hiervoor zijn verschillende oorzaken. De doelgroep kan zich vaak onbegrepen voelen en het gevoel hebben er niet bij te horen door de andere denkwijze die zij hebben. Dit beïnvloed o.a. het zelfbeeld op een negatieve manier. Het welzijn van de desbetreffende doelgroep kan als gevolg hiervan afzakken. (M. Schilders, 2021) Door meer informatie te verspreiden over de combinatie van hoogbegaafdheid met een visuele en/of auditieve beperking kunnen hulpverleners beter inspelen op de behoeften van de doelgroep.

Gevoelens van eenzaamheid liggen ook op de loer mede doordat er weinig informatie is over hoogbegaafdheid in combinatie met een beperking. Daarnaast is de fysieke beperking op zich ook een belangrijke belemmering in de dagelijkse communicatie op o.a. het werk. Dit kan zich uiten in vermoeidheid en/of burn-out achtige klachten.

Is het een toegepast, specifiek, en/of sociaalpsychologisch probleem?

Een toegepast probleem is altijd een hoe-vraag. Op het moment dat een probleemstelling wordt geformuleerd met een hoe-vraag, dat maakt het dan een toegepast probleem (Buunk & Dijkstra, 2014). De probleemstelling van dit onderzoek is ook een hoe-vraag, dit maakt het dus een toegepast probleem.

Een specifiek probleem is een vraagstelling waarin twee dingen vermeld staan: de gedraging en attitude/affectieve reactie waarop de probleemstelling betrekking heeft én de groep personen over wie de probleemstelling gaat (Buunk & Dijkstra, 2014). Bij dit onderzoek speelt affectie een rol, dit komt omdat in het onderzoek niet alleen aandacht is voor feiten, maar ook voor meningen en emoties van de respondenten. Dit maakt de probleemstelling van dit onderzoek deels een specifiek probleem.

Een sociaalpsychologisch probleem is een vraagstelling dat te maken heeft met het sociaal gedrag of sociale cognitie tussen groepen of individuele mensen. Dat wil zeggen dat het sociaalpsychologisch perspectief zich richt op het gedrag tussen groepen en individuele mensen,

en hoe zij over elkaar denken (Buunk & Dijkstra, 2014). Uit het kwalitatieve onderzoek is gebleken dat de betrokkenen vaak te maken hebben gehad met vooroordelen, en dat zij daarom niet meer hunzelf durfden te zijn. Zij verbergden delen van zichzelf als zij met mensen waren zodat die mensen geen vooroordelen zouden krijgen over hun. Mensen beïnvloeden elkaar voortdurend, bewust en onbewust (Wiekens, 2011).

Is het een beïnvloedbaar probleem?

Een beïnvloedbaar probleem kan van twee aspecten afhangen: de motivatie van de betrokkenen en de feitelijke mogelijkheid om het probleem op te lossen. De betrokken mensen moeten wel gemotiveerd zijn om mee te werken aan de interventie, want als zij niet gemotiveerd zijn dan heeft de interventie geen tot weinig effect. Ook moet er een mogelijkheid zijn om het probleem op te kunnen lossen, anders heeft de interventie geen effect (Buunk & Dijkstra, 2014). De probleemstelling van dit onderzoek is wel een beïnvloedbaar probleem, omdat de betrokkenen gemotiveerd zijn om mee te werken aan de interventie. De reden dat de betrokkenen gemotiveerd zijn is omdat zij zelf ook graag verandering willen zien, het sluit aan bij de missie van de stichting IHBV. Het is een haalbaar en oplosbaar probleem, omdat de groepen waar de interventie op gericht is bereikbaar zijn en de interventie is realistisch.

1.1.1 Doelstelling

Het doel van het onderzoek is dat de opdrachtgever kan begrijpen hoe het probleem heeft kunnen ontstaan of hoe deze in stand gehouden wordt. De opdrachtgever kan begrijpen waarom en op welke factoren het best geïnterveneerd kan worden. Dit zodat er uiteindelijk een advies kan worden geformuleerd voor stichting IHBV. Met deze aanbeveling kan de stichting op eigen initiatief een interventie uitvoeren.

Er is weinig tot geen kennis over hoogbegaafdheid in combinatie met een fysieke beperking. Het doel is om kennis over dit onderwerp te verzamelen en te verspreiden. Die kennis is bedoeld voor iedereen die geïnteresseerd is in het thema, maar is in het bijzonder gericht op mensen die hoogbegaafd zijn en tegelijkertijd te maken hebben met een fysieke beperking. Ook kan de kennis worden gebruikt voor personen die werken met hoogbegaafden die slechthorend of slechtziend zijn. De hoofdvraag is op zo'n manier geformuleerd dat deze aansluit bij de missie en de visie van stichting IHBV, die ondermeer gaat over het bevorderen van het welbevinden van hoogbegaafden.

De hoofdvraag:

Op welke manier zou het welzijn van hoogbegaafden met een visuele of auditieve beperking kunnen worden versterkt?

De deelvragen:

- Hoe ervaren hoogbegaafden de combinatie van hoogbegaafdheid met hun visuele of auditieve handicap?
- Welke rol speelt het zelfbeeld bij hoogbegaafde mensen met een visuele of auditieve beperking?
- Wat betekent dit voor hun plek in de maatschappij?
- Hoe ervaren hulpverleners het werken met hoogbegaafden in combinatie met een visuele of auditieve beperking?

1.1.2 Methode

De eerste stap, nog voor het opstellen van een probleemstelling, is een intakegesprek met de opdrachtgever, in dit geval IHBV. Tijdens dit gesprek wordt er gesproken over wat het probleem is, en wat er van het onderzoek wordt verwacht. De tweede stap is deskresearch. Hierbij wordt relevante wetenschappelijke literatuur gezocht over hoogbegaafde mensen, mensen met een

visuele of auditieve handicap, en de combinatie van beide. Deze informatie wordt grondig doorgenomen. Relevante informatie wordt meegenomen in het opstellen van de problemen het formuleren van een procesmodel. Hierna volgt het opstellen van de probleemstelling. Dit wordt gedaan volgens 'de 6 vragen voor het opstellen van een probleemstelling' van Buunk en Dijkstra (2014).

Doordat de probleemstelling helder geformuleerd is, wordt het duidelijk waar de aandacht op gericht moet worden en kunnen topics worden bedacht voor diepte-interviews met respondenten (bijlage 1). Deze moeten aansluiten bij de gevonden literatuur, en bij de probleemstelling.

Dan volgt er een voortgangsgesprek met de opdrachtgever. Er wordt besproken hoe het onderzoek tot dan toe is verlopen en wat er vervolgens gaat komen. Het IHBV wordt op de hoogte gesteld over de gang van zaken. Ook wordt er besproken of de verwachtingen van de opdrachtgever nog overeen komen het huidige onderzoek.

Vervolgens zijn er vanuit de opdrachtgever 5 respondenten gewerf die zich beschikbaar stellen voor diepte-interview. De interviews worden afgenomen waarbij vooral wordt gefocust op de ervaringen van de respondenten met hun fysieke handicap en het hoogbegaafd zijn. Vragen die hierbij aan bod kunnen komen zijn:

- Wat betekent dit voor een plek in de maatschappij?
- Hoe heeft dit invloed op de persoonlijkheid?
- Welke rol speelt het zelfbeeld hierin?

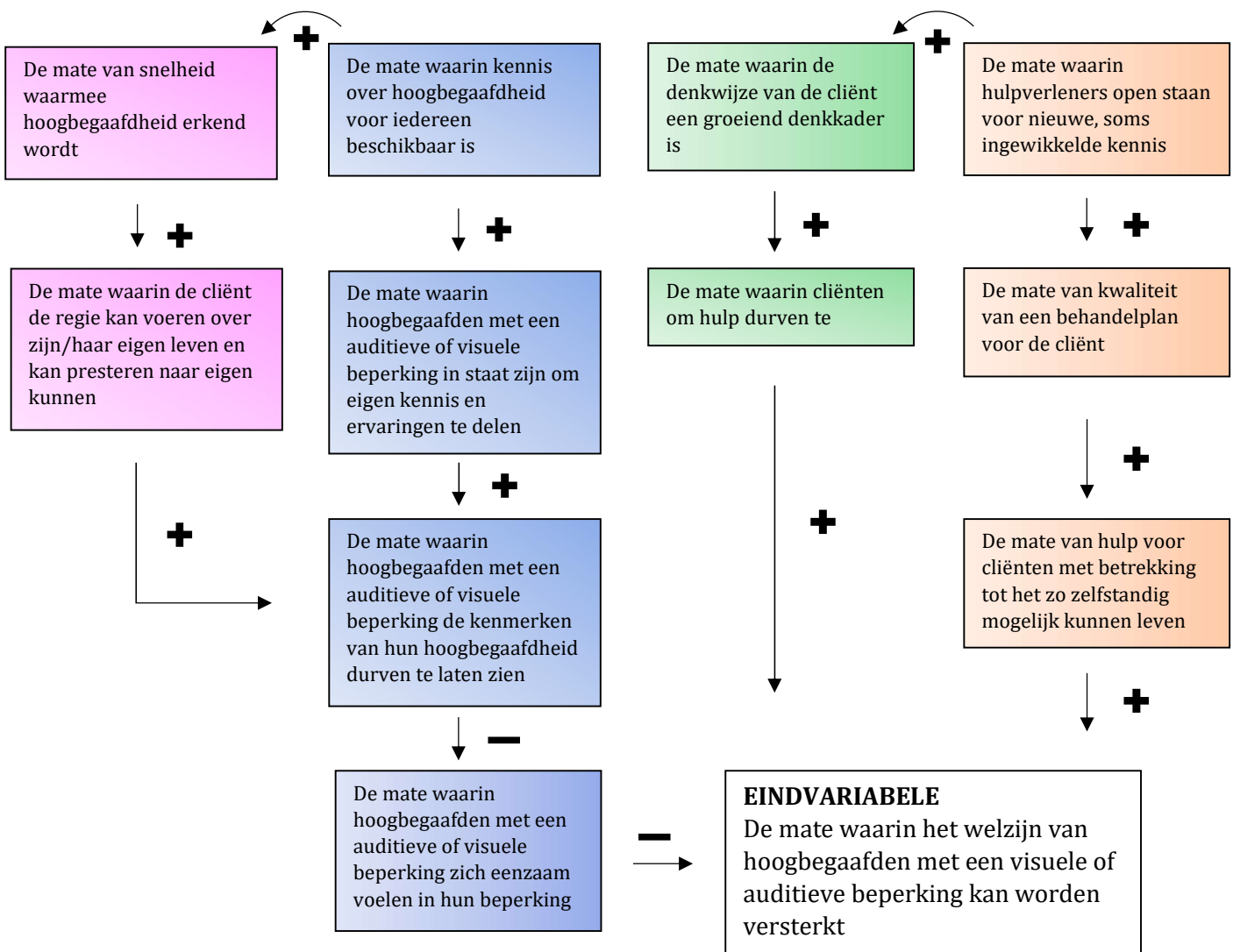
Daarna worden de interviews gecodeerd. De antwoorden die respondenten hebben gegeven worden onderverdeeld in categoriën/thema's. Er wordt daarna gekeken naar overeenkomsten tussen de interviews; zijn er meerder dezelfde factoren die spelen bij obstakels in het leven van de respondenten.

De meest voorkomende factoren uit de interviews worden per thema in een procesmodel geplaatst. In dit procesmodel staan dus de verschillende factoren die invloed hebben op de eindvariable (de hoofdvraag) en er wordt met een + en een – aangeduid of deze een positieve of een negatieve invloed heeft op de volgende factor in het procesmodel. (Zie hoofdstuk 2)

Tot slot wordt er een interventie bedacht gebaseerd op de problemen met bijbehorende oorzaken die naar voren zijn gekomen uit het kwalitatief onderzoek. Deze interventie gaat gepresenteerd worden aan de opdrachtgever.

2. Het procesmodel

De volgende stap in het onderzoek is het maken van een procesmodel. Voordat dit model wordt gemaakt, worden alle mogelijke oorzaken van het probleem geformuleerd. Deze oorzaken zijn voornamelijk uit de interviews met respondenten naar voren gekomen. Vervolgens wordt er een afweging gemaakt tussen oorzaken die wel te beïnvloeden zijn en welke niet, zie hoofdstuk 2.2. In het procesmodel worden de factoren vervolgens zo specifiek mogelijk geformuleerd en worden er lijntjes getrokken naar welke aspecten positieve dan wel negatieve invloed op elkaar hebben en welke op de eindvariabele. De eindvariabele is direct gelinkt aan de hoofdvraag van het onderzoek. Wanneer dit gebeurd is kan er gekeken worden naar voor welke oorzaak/oorzaken een aanbeveling gedaan kan worden, dus welke oorzaak het beste beïnvloedbaar is. Het uitgewerkte procesmodel ziet u hieronder.

2.1 De toelichting

2.1.1 Het proces van erkenning de cliënten (Roze)

Een terugkerende factor bij de interviews was dat vrijwel alle respondenten graag eerder in hun levensloop een IQ test hadden willen doen en/of dat ze eerder erkend hadden willen worden met hoogbegaafdheid. Dit omdat het voor meer inzicht en begrip zou hebben gezorgd in o.a. de kinder en-tienerjaren, op school en in werksituaties.

Door middel van het Delphi-model zou hoogbegaafdheid eerder aan het licht kunnen komen. Het model zegt iets over de persoonlijke beleving van een hoogbegaafde en de betekenis ervan. Over het zijn, het denken, het voelen, het willen, het doen en het waarnemen, alsook over het onderlinge samenspel tussen al deze facetten. Het Delphi-model van hoogbegaafdheid beschrijft hoogbegaafdheid als volgt: "Een hoogbegaafde is een snelle en slimme denker, die complexe zaken aankan. Autonoom, nieuwsgierig en gedreven van aard. Een sensitief en emotioneel mens, intens levend. Hij of zij scheidt plezier in creëren. (Kooiman-van Thiel, 2008)

Het Delphi-model op zich iets waar geen invloed op kan worden uitgeoefend in dit onderzoek. Wat wel beïnvloed kan worden is de mate van snelheid van de erkenning, zodat de cliënt waarin meer regie kunnen voeren over hun eigen leven en kunnen presteren naar eigen kunnen.

2.1.2 De ontwikkeling van eenzaamheid (Blauw)

Uit de interviews is gebleken dat de respondenten zich soms eenzaam voelen. Met name omdat zij naast hun hoogbegaafdheid ook een fysieke beperking hebben die hen toch een beetje afsluit van de buitenwereld, hierdoor kunnen zij zich ongehoord of onbegrepen voelen. Mensen die hoogbegaafd zijn hebben een andere denkwijze en manier van doen, waardoor zij zich al snel anders voelen dan anderen (niet-hoogbegaafden). De desbetreffende personen kennen verder geen tot weinig mensen die in dezelfde situatie zitten, waardoor ervaringen delen niet mogelijk is. Ook is gebleken dat er minder literatuur bestaat over hoogbegaafdheid bij volwassenen dan bijvoorbeeld bij kinderen. Er al helemaal niet in combinatie met een fysieke beperking. Dit maakt het dagelijks leven voor de desbetreffende personen lastig en kan eenzaamheid een rol gaan spelen. Dit kan beïnvloed en onderdrukt worden door een passende interventie. Dit heeft invloed op het welzijn van de hoogbegaafden met een fysieke beperking.

2.1.3 De denkwijze van cliënt en hulpverleners (Groen)

Uit de diepte-interviews is naar voren gekomen dat respondenten in werk- en/of leersituatie vaak moeite hebben met de omgang van de buitenwereld met hun beperking. Dit kan om hun fysieke beperking gaan, hun hoogbegaafdheid of een combi van beide.

"Door het probleem met mijn ogen kon ik dus geen non-verbale communicatie zien en dat mis je dan ook wel heel erg. Als je reacties van mensen kan lezen door vooral hun ogen, dat spreekt eigenlijk boekdelen. En die reacties mis ik dus al mijn hele leven en ik denk wel dat het daarop dubbel mis is gegaan". – Respondent 1

Ook vertelde een andere respondent dat haar leidinggevende, door de bekendheid van haar hoogbegaafdheid, dacht ze alles wel zelf kon. Deze leidinggevende ging er vanuit dat wanneer je hoogbegaafd bent, je niet veel hulp meer nodig hebt of dat je juist niet meer kan leren dan je al weet.

Wanneer je gelooft in de maakbaarheid van de mens, heb je een growth-mindset; incremental theory. Je veronderstelt dan dat je altijd ergens beter in kunt worden. Dit zorgt voor meer vertrouwen, motivatie en oplossingsgericht gedrag. Een 'gevaar' van deze denkwijze is de gedachte van: 'iemand die faalt heeft blijkbaar niet goed genoeg zijn best gedaan'. Bij een fixed-mindset (entity theory) heeft iemand geen geloof in veranderbaarheid. Hierbij speelt de

gedachte: falen of ergens moeite mee hebben betekent simpelweg 'je bent niet goed genoeg'. Dit heeft tot gevolg dat je jezelf minder uitdaagt. Of iemand een growth- dan wel fixed-mindset heeft, kan invloed hebben op of je iemand aanneemt op werk, in een sportteam, in een projectgroep en ook hoe zorgmedewerkers hun cliënten behandelen. (Wiekens, 2012) En bij de cliënt zelf dus of deze zich geschikt vindt voor een bepaalde functie of het groeien in een vaardigheid. Vooral dit laatste is zeer relevant voor het onderzoek, omdat ook hulpverleners vallen onder de doelgroep die bereikt wordt met de geadviseerde interventie. Wanneer hier positieve invloed op uitgeoefend wordt, zal het welzijn van hoogbegaafden met een fysieke beperking worden versterkt.

2.1.4 De hulpverleners (Oranje)

Uit de interviews is gebleken dat de respondenten nooit helemaal zelfstandig kunnen leven omdat zij afhankelijk zijn van apparatuur, tolk, hulpverleners etc. Wanneer hulpverleners open staan voor nieuwe en ingewikkelde informatie, zullen zij een beter en passend behandelplan op kunnen zetten voor de cliënt. Hierdoor kunnen de cliënten zelfstandiger leven, en zullen zij zich comfortabeler voelen met hun beperking. Hulpverleners kunnen meer en beter specificeren in het opzetten van een goed en passend behandelplan voor cliënten. Wanneer de doelgroep op een passende manier wordt behandeld zullen zij meer regie ervaren in hun dagelijks handelen, kunnen zij beter presteren op eigen niveau en zal het welzijn worden versterkt.

2.2 Afwegingstabel

Aan de hand van het procesmodel en op basis van de literatuur, is de volgende afwegingstabel opgesteld die betrekking heeft op hoogbegaafdheid in combinatie met een visuele of auditieve beperking

Factoren uit het procesmodel	Relevant	Beïnvloedbaarheid
Erkenning		
De mate van snelheid waarmee hoogbegaafdheid erkend wordt	<i>Ja</i>	-
De mate waarin de cliënt zelfstandig kan zijn en de regie kan voeren over/zijn haar eigen leven en kan presteren naar eigen kunnen	<i>Ja</i>	+
Zelfontwikkeling		
De mate waarin kennis over 'hoogbegaafdheid bij volwassenen' voor iedereen beschikbaar is	<i>Ja</i>	0
De mate waarin hoogbegaafden met een auditieve of visuele beperking in staat zijn om eigen kennis en ervaring te delen	<i>Ja</i>	++
De mate waarin hoogbegaafden met een auditieve of visuele beperking de kenmerken van hun hoogbegaafdheid durven te laten zien	<i>Ja</i>	++
De mate waarin hoogbegaafden met een auditieve of visuele beperking zich eenzaam voelen in hun beperking	<i>Ja</i>	++
Groeiend denkkader		
De mate waarin de denkwijze van de cliënt een groeiend denkkader is	<i>Ja</i>	+
De mate waarin cliënten om hulp durven te vragen	<i>Ja</i>	+
Hulpverlening		
De mate waarin zorgmedewerkers open staan voor nieuwe, soms ingewikkelde kennis	<i>Ja</i>	0
De mate van kwaliteit van een behandelplan voor de cliënt	<i>Ja</i>	+
De mate van hulp voor cliënten met betrekking tot het zo zelfstandig mogelijk kunnen leven	<i>Ja</i>	+

Beïnvloedbaarheid: ++ = sterk beïnvloedbaar, + = redelijk beïnvloedbaar, 0 = niet erg beïnvloedbaar, - = niet beïnvloedbaar

2.2.1 Erkenning

De 'snelheid' van de erkenning is van invloed op de eindvariabele van het procesmodel. Met de snelheid wordt bedoeld in welke periode van iemands leven degene erkend wordt met hoogbegaafdheid of hiermee in aanmerking komt. Dit kan beïnvloed worden door meer kennis te verspreiden over bijvoorbeeld het Delphi-model (zie hoofdstuk 2.1.1). Wanneer er eerder erkend wordt dat iemand hoogbegaafd is, zal dit positieve invloed hebben op de mate van zelfstandigheid, regie voeren en presteren naar eigen kunnen van de cliënt. Hoe eerder dit dus gebeurt, des te sneller iemand tevreden is over zijn/haar leven en zal dus het welzijn worden versterkt.

2.2.2 Zelfontwikkeling

Door de beschikbare kennis over hoogbegaafdheid bij volwassenen te vergroten en door meer informatie te verspreiden over de combinatie van hoogbegaafdheid met een visuele en/of auditieve beperking kunnen hulpverleners beter inspelen op de behoeften van de doelgroep. Wanneer er gehoor gegeven wordt aan deze doelgroep zullen zij ook eerder in staat zijn hun eigen kennis en levenservaring te delen. Er zal meer erkenning komen voor de obstakels en problemen die hoogbegaafdheid in combinatie met een fysieke beperking met zich mee brengen. Door meer erkenning zullen mensen ook eerder de kenmerken van hun hoogbegaafdheid durven te laten zien. Hoogbegaafden zullen door kenmerken te herkennen bij anderen, eerder geneigd zijn zichzelf open te stellen en levenservaringen met anderen te delen en dat zal de eenzaamheid verminderen.

2.2.3 Groeiend denkkader

De denkwijze van de cliënt wat betreft eigen effectiviteit kan van grote invloed zijn op het al dan niet willen krijgen van hulp, en daarbij of de cliënt de hulp als effectief beschouwd. Wanneer de cliënt een vast denkkader heeft, ook wel fixed mindset, betekent dit dat hij/zij niet gelooft in de veranderbaarheid (aangeboren) talent en ontwikkelen van nieuwe eigenschappen en vaardigheden. Wanneer iemand een groeiend denkkader (growth mindset) heeft, gelooft degene wél in veranderbaarheid en het kunnen ontwikkelen van nieuwe talenten en vaardigheden. (Wiekens, 2012).

Je kunt je voorstellen dat de type denkwijze een grote invloed heeft op of iemand wel of geen hulp wil en of degene deze dan als effectief beschouwd. Automatisch is dit dus gelinkt aan of de cliënt om hulp durft of gaat vragen. Deze factoren in het procesmodel hebben dus invloed op de eindvariabele; het versterken van het welzijn van hoogbegaafden met een visuele of auditieve beperking. Wanneer cliënten hulp van professionals als effectief beschouwen, zal dit het welbevinden positief beïnvloeden.

2.2.4 Hulpverlening

Het open staan van hulpverleners voor nieuwe, soms ingewikkelde kennis over hoogbegaafdheid is van invloed op de type begeleiding en de kwaliteit van de begeleiding die cliënten kunnen krijgen. We spreken hier vooral over kennis die door cliënten zelf gedeeld wordt. Hoogbegaafden zullen eerder hun ervaringen delen wanneer ze het gevoel hebben dat er een open sfeer is en als de hulpverleners zonder oordeel luisteren naar de verhalen van hun cliënt. Bij hoogbegaafden met een fysieke beperking zal dit nog sterker gelden, aangezien zij nog een extra obstakel hebben waar mee gedeeld moet worden.

Wanneer hulpverleners hierin slagen, zal de kwaliteit van een behandelplan beter worden. Zo kan er bijvoorbeeld gerichtere en persoonlijkere hulp voor de cliënt aangeboden worden. Het is

van belang dat de hulp voor cliënten gericht is op het vergroten van de zelfstandigheid. Deze factoren in het procesmodel hebben allemaal een positieve invloed op elkaar en ook op de eindvariable; versterken van het welzijn van hoofbegaafden met een visuele of auditieve beperking.

3. De interventie

3.1 Het project

De bedoeling is dat er een project wordt opgezet voor hoofbegaafden met een auditieve of visuele beperking. Dit project zal worden uitgevoerd door vrijwilligers van het IHBV, in samenwerking met de hoofbegaafden zelf.

Voordat het idee van de interventie wordt uitgewerkt, is er onderzoek gedaan naar eventuele vergelijkbare projecten. Er is naar voren gekomen dat er in Nederland een aantal vergelijkbare platformen zijn voor hoofbegaafden, zoals dus het IHBV, maar ook anderen.^{2 3} Het verschil met de interventie die gedaviseerd wordt is dat dit platform specifiek gericht is op hoofbegaafden met een fysieke beperking. Daarnaast is deze interventie opgezet naar aanleiding van de informatie die tijdens dit onderzoek naar voren is gekomen en sluit daardoor aan bij alleen deze specifieke doelgroep.

In het project gaan vrijwilligers van het IHBV aan de slag met het opzetten van een platform voor hoofbegaafden met een fysieke beperking. Ideeën over wat er op het platform ondernomen kan worden staan beschreven het hoofdstuk hieronder (3.2). Het is de bedoeling dat de vrijwilligers daarna mensen gaan werven die zich willen aansluiten bij dit platform, die daar hun verhaal met elkaar kunnen delen en zo met 'lotgenoten' kunnen praten over hun levenservaringen. Een voorstel voor hoe deze personen geworven kunnen worden lees je in hoofdstuk 3.2 onder het kopje 'mensen werven'. Eventueel zou er een programma opgesteld kunnen worden binnen het platform om als lid hulpverlening te krijgen op vrijwillige basis van hulpverleners. Het is de bedoeling dat er één website wordt ontwikkeld waar iedereen zich voor kan aanmelden, van hoofbegaafde tot hulpverlener.

3.1.1 De doelgroep

Het voorstel van de interventie is specifiek bedoeld voor de vrijwilligers van het IHBV. Noks Nauta, lid van IHBV is de opdrachtgever van dit project. Via haar kunnen andere vrijwilligers benaderd worden op mee te werken aan de interventie. Specifiek kunnen het Bestuurslid Vrijwilligerszaken & PR en Communicatie.

Indirect is de aanbeveling natuurlijk voor de cliënten zelf, de personen die te maken hebben met de combinatie van hoofbegaafdheid en een fysieke beperking én voor hulpverleners die te maken hebben met deze doelgroep. In hoofdstuk 3.2 komt naar voren hoe dit is vormgegeven.

3.1.2 Gewenste effect

Door meer informatie te verspreiden over het onderwerp zal er meer begrip en kennis ontstaan. Zowel bij de doelgroep zelf als de indirect betrokkenen bij de doelgroep (denk vooral aan hulpverleners). Door een platform op te richten voor hoofbegaafde mensen met een auditieve en/of visuele beperking kunnen mensen bij elkaar worden gebracht. Hierbij wordt vooral gericht op lotgenoten van de doelgroep, maar ook zorgmedewerkers en personen die betrokken zijn bij de doelgroep. Door deze mensen bij elkaar te brengen kunnen er ervaringen worden

---

² <https://www.hoogbegaafdheid.nl/>

³ <https://hoogbegaafdexpert.nl/>

uitgewisseld. Bij het delen van ervaringen en gevoelens kan emotionele steun ervaren worden, en zo ook de graad van eenzaamheid worden verlaagd.

3.2 Het voorstel

Zoals te lezen in voorgaande hoofdstukken hebben de verschillende respondenten aangegeven zich wel eens eenzaam te voelen in hun beperking. Dit kan zowel op het gebied van hun fysieke beperking zijn als dat van hoogbegaafd zijn. Ook gaven een paar van de respondenten aan dat ze de verkeerde hulp hebben gehad voor hun beperking doordat ze eerder een verkeerde diagnose hebben gekregen. Uit het procesmodel en de afwegingstabel is naar voren gekomen dat dit oorzaken zijn die het welzijn van de desbetreffenden kunnen beïnvloeden. De interventie is daarom op deze beïnvloedbare oorzaken afgestemd. Het volgende wordt geadviseerd: Een platform voor en over hoogbegaafdheid in combinatie met een fysieke handicap.

Eén van de respondenten heeft specifiek aangegeven lid te willen worden van een platform voor de doelgroep als deze bestaat. Het creëren van een veilige omgeving waar lotgenoten ervaringen met elkaar kunnen delen en hun verhaal kwijt kunnen zou volgens haar veel waard zijn rondom eenzaamheid binnen deze doelgroep. Hier is de interventie dan ook op gebaseerd. Het creëren van een platform waar mensen met hoogbegaafdheid in combinatie met een fysieke beperking in contact met elkaar kunnen komen zal de doelgroep dichter naar elkaar toe brengen waardoor er meer herkenning is voor eventuele problemen en obstakels. Ook zal dit de kennis over hoogbegaafdheid bij volwassenen bevorderen. Daarom wordt het ook mogelijk om als hulpverlener lid te worden van het platform, zodat zij hier hun kennis en inzicht kunnen verbreden. Welke onderdelen komen er nu op het platform en hoe worden deze vormgegeven?

Blog

Een blog of weblog is een persoonlijk dagboek op een website dat regelmatig wordt bijgehouden. De auteur, ook blogger genoemd, biedt een logboek van informatie aan aan zijn publiek, de bezoekers van zijn blog. (Sellian, 2020) Wanneer er vrijwilligers/leden van het platform zijn die af en toe een stukje ervaring uit eigen leven willen delen, zou er vanuit andere mensen in de doelgroep ook meer openheid komen en kunnen deze lotgenoten met elkaar in gesprek en dit kan de eenzaamheid in hun beperking verminderen. Dit kan door bijvoorbeeld onder de blog een ruimte te maken om te reageren op het gedeelde verhaal.

Persoonlijke chat

De personen die een blog willen bijhouden kunnen gevraagd worden om een persoonlijke inbox te hebben. Zo kunnen leden ook in het privé op de blog reageren, of wanneer ze vragen hebben aan de 'blogger' deze direct stellen via een privéberichtje. De blogger kan dan reageren en zo kunnen twee personen nauwer met elkaar in contact komen. Een tweede manier van een persoonlijke chat zou kunnen zijn dat iedereen die lid is van het platform een eigen account met een eigen inbox heeft en dat elk lid kan zoeken naar andere leden op naam en zo een berichtje naar iemand sturen. Bijvoorbeeld wanneer iemand iets over de ander gehoord heeft en daar een vraag over heeft of daarover in gesprek wil met diegene.

Literatuur/Wetenschappelijke artikelen

Op het platform zou ook een kennisbank gemaakt kunnen worden waar de leden wetenschappelijke literatuur en artikelen kunnen vinden die specifiek gaan over hoogbegaafdheid bij volwassenen en over hoogbegaafdheid in combinatie met een fysieke beperking. We weten dat er binnen het IHBV al verschillende leden zijn die artikelen hebben gepubliceerd, deze zouden aan de 'bibliotheek' toegevoegd kunnen worden. Er zou een selectie gemaakt kunnen worden van artikelen die relevant zijn voor de doelgroep en een boekenlijst met aanbevelingen om die boeken te lezen. Er zou eventueel de mogelijkheid kunnen komen om als lid recensies over bepaalde artikelen of boeken te schrijven.

Evenementen

Op het platform zouden op vrijwillige basis evenementen kunnen worden georganiseerd door leden en hulpverleners. De evenementen kunnen aangekondigd worden op de voorpagina van het platform. Je kunt bij evenementen denken aan bijvoorbeeld cursussen van hulpverleners voor leden, borrels voor leden.

Mensen werven

Belangrijk na de opzet van het platform is dat mensen te weten komen van het bestaan van het platform, in dit geval de website. Dit zou je kunnen doen door gebruik te maken van het sneeuwbaaleffect, ook wel “kettingeffect”. Door met het sneeuwbaaleffect te werken, is meer kans om mensen te vinden die zich willen aansluiten bij het platform. (Schwab, 2021) Bijvoorbeeld: leden van het IHBV benaderen personen binnen eigen sociale kring, vervolgens benaderen deze mensen weer personen binnen hún sociale kring. Denk bij het verspreiden ook aan gebruik van sociale media platformen.

Het IHBV heeft een nieuwsbrief op hun website. Wanneer het platform gerealiseerd is kan in deze nieuwsbrief een oproep worden geplaatst voor vrijwilligers van het IHBV om mensen te benaderen waarvan ze denken dat deze geïntereiseerd kunnen zijn in het platform. Voor een voorbeeld van deze oproep, zie bijlage 2. Ook zou social media ingezet kunnen worden voor het werven van geïntereerden. Zo zou bijvoorbeeld een instagram of facebook-account aangemaakt kunnen worden voor de aankondiging van het platform.

3.2.1 Voorstel evaluatie

Belangrijk is om na de interventie te kijken of het effect heeft gehad e of het gewenste antwoord op de hoofdvraag is beantwoord. Het voorstel hierin is om zes maanden na de interventie contact op te nemen met de betrokkenen bij de interventie door de opdrachtgever. Aan de hand van een vragenlijst kan worden gemeten of de interventie het gewenste effect heeft gehad.

De doelgroep wordt in de vragenlijst gevraagd om te evalueren. Er wordt gevraagd of zij de interventie als nuttig hebben ervaren, of zij een verschil merken binnen hun eenzaamheid, of zij een verschil merken bij de hulpverleners, en in welke mate ze het prettig vinden om nu met lotgenoten te kunnen praten. Ook worden de hulpverleners die zich aan hebben gesloten bij het platform gevraagd om een vragenlijst in te vulen, een andere dan de cliënten. De vragen die aan hen gesteld gaan worden zijn of zij merken dat zij de doelgroep nu wat beter begrijpen, of een band opbouwen met de betrokkenen beter gaat, en of zij tevreden zijn met de interventie. Antwoorden op de vraaglijst zal door middel van het aangeven op een schaal van tevredenheid. Bijvoorbeeld van zeer ontevreden, naar ontevreden, naar tevreden, naar zeer tevreden. (Zie bijlage 2 voor een voorbeeldvragenlijst)

De opdrachtgever, het IHBV, kan door middel van de scores op de vragenlijst een conclusie trekken over of de interventie al dan niet het gewenste resultaat heeft behaald. Of het resultaat behaald is, zal dus liggen aan de score, deze moet bij zowel cliënten als de vrijwillige hulpverleners gemiddeld een score 3 zijn (zie bijlage 2).

Literatuurlijst

Breedijk, J., Nauta, N. (2012). *Hoogbegaafde pubers* (1^e editie). Pearson.

Buunk, A. P., & Dijkstra, P. (2014). *Sociale psychologie en praktijkproblemen*. (3^e editie) Bohn Stafleu van Loghum.

Gifted People (2021, maart) *Hoogbegaafdheid - Alles over en voor Hoogbegaafden - Gifted People*. Geraadpleegd op 4 december 2021, van <https://giftedpeople.eu/hoogbegaafdheid/>

IHBV (2021, november). *Organisatie*. Geraadpleegd op 4 december 2021, van <https://ihbv.nl/ihbv/organisatie-2/>

M.B.G.M., Kooiman-van Thiel (2008) *Hoogbegaafd. Dat zie je zó! Over zelfbeeld en imago van oogbegaafden*. OYA Pooductions.

Nauta, N., Ronner, S (2007). *Ongeleide projectielen op koers* (1^e editie). Pearson Benelux B.V.

Schwab, P. (2021, 17 juni). *Kwalitatieve interviews: 7 methoden om respondenten te werven*. Marktonderzoek Agentschap. Geraadpleegd op 6 februari 2022, van <https://www.intotheminds.com/blog/nl/kwalitatieve-interviews-7-methoden-om-respondenten-te-werven/>

Sellian (2020) *Alles over een Blog | Sellian*. Geraadpleegd op 6 februari 2022, van <https://sellian.nl/blog/wat-is-een-blog-schrijven/>

Spelbos, P. (2002). *Over hoogbegaafdheid en psychische problemen die daarbij kunnen spelen*. Begeleiding van hoogbegaafden in leven, relaties en werk. Geraadpleegd op 15 december 2021, van <https://www.hoogbegaafd-idee.nl/hoogbegaafd/hoogbegaafd-problemen.html>

Wiekens, C. (2012). *Beïnvloeden en veranderen van gedrag* (1^e editie) Pearson Benelux.

Bijlages

Bijlage 1 Topiclijst diepte-interview

- Vooraf opgestelde startvragen per topic
- Laat mogelijkheid om door te vragen
- Durf te reageren op nieuwe inzichten die tijdens het gesprek naar voren komen
- Je hoeft je niet strikt aan de bedachte vragen of volgorde te houden

Intro

- Wat kun je over jezelf vertellen?

1. Kindertijd

- Kindertijd
- School
- Vrije tijd
- Ervaring hoogbegaafdheid

2. Werk

- Bedrijf
- Collega's

3. Sociale contacten

- Sociale contacten
- Gespreksonderwerpen

4. Zorginstelling

- Instelling
- Manier van omgaan met patiënten/cliënten

5. Zelfkennis

- Anders voelen
- Beschrijving ervan

Introducing

*Omschrijving:

- wat is de aanleiding
- wat is het platform
- voor wie bedoeld
- wat kun je op het platform
- kun je iets bijdragen
- vanaf wanneer start het*

*Praktische informatie:

- inschrijving
- vrijwilligerswerk
- contactgegevens*

een link naar de website van het platform

aftiteling: organisaties, datum, plaats

Bijlage 3 Vragenlijst Evaluatie

Deze vragenlijst is vormgegeven in Google Forms. Er zijn meerdere mogelijkheden om een soortgelijke vragenlijst te maken.

Effectiviteit *naam platform*

Een evaluatieonderzoek waarbij de effectiviteit van *naam platform* onderzocht wordt en of het gewenste doel van de interventie behaald is.

 *****@gmail.com (niet gedeeld) [Ander account](#)

*Vereist

In hoe verre ben je tevreden over de toegankelijkheid van *naam platform*? *

1   2   3   4   5

Ze^er ontevredeⁿ   Ze^er tevredeⁿ

In hoe verre ben je tevreden over het contact binnen *naam platform*? *

1   2   3   4   5

Ze^er ontevredeⁿ   Ze^er tevredeⁿ

In hoe verre ben je tevreden over de activiteiten van *naam platform*? *

1   2   3   4   5

Ze^er ontevredeⁿ   Ze^er tevredeⁿ

In hoe verre ben je tevreden over je sociale contacten die je hebt gekregen via *naam platform*? *

1   2   3   4   5

Ze^er ontevredeⁿ   Ze^er tevredeⁿ

In hoe verre ben je tevreden over het effect dat *naam platform* op je leven heeft gehad? *

1   2   3   4   5

Ze^er ontevredeⁿ   Ze^er tevredeⁿ